

alium hæreticum; tum quia Ecclesia de interioribus seu occultis minime iudicat; tum quia non minus noceret Ecclesiæ talis Pontifex, quam si esset verus hæreticus. Unde si in hæresi persisteret usque ad condemnationem et depositionem, quantumlibet interius nunquam amisisset fidem, sententia valeret, effectumque sortiretur: neque de illius dictis curandum esset, quidquid asseveraret se nunquam interius fidem negavisse.

14. *Tertia assertio, de qua lib. 4, contra Jacob., cap. 6.*—Dico quarto: extra casum hæresis, non potest verus et indubitatus Pontifex, etiamsi iniquissimus sit, dignitate sua privari. Est certa et communis conclusio divi Thomæ, in quarto, distinctione decima nona, quæst. 2, art. 2, quæstiuncula tertia, ad secundum, et aliorum in eadem distinctione agentium de fraterna correctione; Cajetani, opuscul. de Auctoritate Papæ, parte prima, cap. 27; Turrecremata, libro 2, cap. 98 et sequentibus, et illorum quos in cap. 93 adducit. Item Antonin., tertia parte, titulo 22, cap. 4, § 3; Augustinus de Ancon., q. 5; Jacobat., libro 9 de Concil., artic. 12; habetur etiam inter tractatus, tom. 13, parte 1, a pag. 342 editionis 1584; Turrian., libro de Pap. et Concil.; Albert. Pighii, libr. 6 de Hierarch. Eccles., cap. 14 et 15; Cordub., libro quarto, quæst. 6. Probatum primo, quia Papa, quantumvis iniquus, verus est Papa: ergo habet supremam potestatem; ergo illi est obediendum, juxta id 1 Petri 2: *Non tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis*; et Matth. 23: *Super cathedram Moysis*. Recte Tertullianus, libro de Præscript., cap. 3: *Ex personis probamus fidem, non ex fide personas?* Colligitur etiam ex Luc. 12: *Quis putas est fidelis servus, etc.*, quasi non aliam essentialem formam postulet quam fidem. Unde omnes Pontifices supra citati, sicut affirmant in causa hæresis posse Ecclesiam de Summo Pontifice ferre iudicium, ita simpliciter id ipsum negant extra illum casum, et hoc sensu passim pronuntiant Papam a nemine iudicari. Vide citatos in conclusione tertia. Certe Adrianus Papa, secunda epistola Synod. ad octavam synodum, ut habetur etiam actione septima, et Canone 21, in tom. 4 Concil., dicit non esse afferendas accusationes contra Papam ad generale Concilium; neque (si afferantur) propter eas ferendam esse de illo sententiam. Concilium quoque Lateranense, sub Alexandro III, et habetur cap. *Licet*, de Electione, docet Sedem Romanam non habere in terris a quo propter

sua crimina iudicetur, et idem habetur in Extravaganti: *Unam Sanctam*, de Majoritate et obedientia. Idem confessi sunt Patres illius Concilii pro facto Marcellini, et habetur, cap. *Nunc autem*, distinctione 21, in qua distinctione multa alia referuntur, præcipue ex Nicolao Papa, epistola ad Michaellem Imperatorem, ubi veritatem hanc recte confirmat. Idem docuit Concilium congregatum in simili causa tempore Sixti Papæ, atque ipse Sixtus, cap. *Mandastis*, 2, quæst. 5. Pariter etiam Concilium aliud tempore Symmachi habetur secundo tomo Conciliorum¹. Item aliud Romæ coactum tempore Caroli Magni, qui de vita Leonis III inquiri et iudicari volebat; respondit vero Concilium, sedem Apostolicam, omnium Ecclesiarum caput, a nemine iudicari. Habetur in 3 tomo Conciliorum, in Leon. III.

15. *Suasio. — Rejicitur auctoritate. — Rejicitur etiam ratione multiplici.* — Dicit aliquis hæc solum probare Pontificem non posse iudicari directe, ut inferiorem; posse tamen juridice declarari delictum ejus, quo rite declarato, ipso jure divino Papa depositus censetur, sicut etiam de hæresi dicebamus. Videtur enim par ratio, quia non minus incommodum potest afferre Ecclesiæ iniquus Pontifex per alia crimina, quam per hæresim; ac naturale jus esse videtur, ut e medio tollatur princeps tyrannus, aut pastor ovium dissipator. Unde et Christus membrum abscondere consulit pro salute corporis. Occurrendum, potuisse quidem Christum Dominum ita constituere, si voluisset, non fecisse tamen, ut omnia testimonia adducta probant, dum solum excipiunt casum hæresis, sicut etiam constat ex Bonifacio II, in capite *Si Papa*, distinctione 40, et capite *Electionem*, distinctione 79, capite *Oves*, secunda, quæstione septima, et capite *Nemo*, capit. *Aliorum*, cap. *Cuncta*, 9, quæst. tertia, et alia multa quæ adducit Turrecremata supra, cap. 102. Unde Augustinus, 2 contra epistolam Ptilian., cap. 31: *Cur criminarius*, inquit, *cathedram Apostolorum, in qua Petrus sedit*, etc. Idem scribit lib. 1, c. 2, et lib. 2 contra epistolam Parmeniani. c. 11. Neque certe expedivisset Christum ita constituere, primo, ne occasio sumeretur multorum schismatum; facili enim negotio excogitentur crimina quæ depositione digna iudicarentur. Secundo, quia multo major est ratio de

¹ Vide Bellar., lib. 2 de Roman. Pontif., cap. 26.

hæresi; per eam enim constituitur Pontifex extra Ecclesiam: et ideo merito excludendus venit, ut ineptus ad illam regendam. Tertio, hæresis crimen certum est ac designatum; si vero ad alia crimina licentia extenderetur, nullus esset terminus accusationum, et calumniarum. Denique si aliter res esset constituta, possent oves se gerere erga pastorem tanquam iudices et superiores, quod est contra rectum ordinem et rationem.

16. *Contra quartam assertionem sentit Glossa, etc. — Eorum argumenta ex ratione solvuntur. — Et alia ex auctoritate Clementis, ep. 1 ad Jacobum.*—Porro contra ipsam conclusionem sentit Glossa, cap. *Si Papa*, distinctione 40, et consentiunt Canonistæ quidam; alique cum Abbate, capite *Significasti*, de Electione, volunt scilicet Papam deponi posse ob notoria crimina illa quæ grave scandalum afferant Ecclesiæ, si tamen incorrigibilis ostendatur. Argumenta eorum referunt Cajetanus et Turrecremata supra, et Bellarminus, lib. secundo de Romano Pontifice, a capite vigesimo septimo. Quædam vero sumuntur ex naturali ratione, quæ a nobis insinuata jam sunt, et fere soluta; ostendimus enim non esse parem rationem de hæresi et aliis criminibus, atque naturale jus in hac parte non nisi convenientem defensionem concedit, quæ potest ab Ecclesia procurari et adhiberi absque iudicio, vel depositione Pontificis. Si enim aliquid statuat contra bonos mores, non erit illi parendum; si quidpiam tentet contra manifestam justitiam et commune bonum, fas erit illi resistere; si vim inferat, vi poterit repelli, cum moderamine inculpatæ tutelæ. Alia deinde argumenta sumuntur ab auctoritate. Prima est Clementis Romani ex ore Petri, Papam se mundanis actibus inferentem dignum esse qui deponatur. Sed nequaquam eo in loco narratur, si faciat, propterea debere deponi. Secunda Pauli Petrum reprehendentis, ad Galatas secundo. Sed aliud est fraterne corrigere, aliud iudicare. Tertia, eorum Pontificum qui se canonicè purgarunt coram Ecclesia, vel Concilio, de criminibus sibi objectis, ut patet in Conciliis, et in iuribus, numero decimo quarto citatis. Respondetur id non fecisse coactos, nec ex obligatione justitiæ, ut ex ipsis etiam Conciliis citatis constat, sed ex charitate, ne scandalum suis ovibus crearent. Quarta, quia historiæ circumferuntur, in quibus narratur Pontifices fuisse depositos extra casum hæresis; ut Joannem XII, Eugenium IV, in Con-

cilio Basiliensi. Occurrendum, quicquid tale actum sit contra verum et indubitatum Papam, merum fuisse schisma, et inanem violentiam, quæ effectum non est consecuta; de quo late Turrecremata supra, et l. 4, part. 1, c. 9; Pighius, l. 6, c. 19; Bellarm. supra, c. 29. Ex his jam,

17. *Quinta assertio.*—Dico quinto: verus et indubitatus Pontifex, nisi in perpetuam incidat amentiam (in quo casu ipso jure divino privatur), quamvis multis aliis incommodis et calamitatibus impediatur, ne possit Ecclesiam commode gubernare, in sua perstat semper dignitate, nec potest illa privari. Sub hac conclusione comprehendo plurimos eventus, de quibus Cajetanus, Turrecremata et Pighius supra late disputant, cum eisque in omnibus convenio; nam perpetua amentia æquivalet morti, quoad usum rationis et libertatis, atque adeo quoad capacitatem jurisdictionis et dignitatis. Probatum etiam rationibus supra factis in numero decimo. Etenim si liceret casus alios fingere, in quibus esset Papa deponendus, ut propter nimiam senectutem, aut captivitatem perpetuam, ac similes, daretur occasio schismatum, et sæpe jure vel injuria verus Pontifex in dubium vocaretur; omnino ergo oportuit præcludi viam seditionibus et perturbationibus Ecclesiæ circa verum Pontificem.

18. *Quorundam opinio temperatur.*—Volunt autem quidam teneri in hujusmodi casibus Pontificem renuntiare episcopatus, quod fortasse verum est, quando impedimentum ejus in magnum vergeret Ecclesiæ detrimentum, et nulla vis et injuria inferretur Pontifici ab ipsis fidelibus; quando vero Papa valet alias sufficienter providere Ecclesiæ, non tenebitur renuntiare, idemque censeo, si ex injuria et inobedientia fidelium subditorum proveniat, quominus possit convenienter fungi suo munere, quia fraus et iniquitas nulli favere debet, quamvis in hac parte regula charitatis esset Pontifici consulenda. Neque vero, si in casu aliquo ad renuntiandum in conscientia obligaretur, posset ab Ecclesia deponi, vel cogi ad renuntiandum, quia nec illi superior est, nec in illum habet vim coactivam. Minime vero probo limitationem quorundam, si Papa juramento promiserat se renuntiaturum, posse ab Ecclesia cogi ad servandum juramentum; nam quicquid sit de talis juramenti valore et obligatione, quicquid etiam de licita aut illicita ejus transgressione, nequaquam ob id posset cogi ab ullo, qui

eodem Pontifice superior non esset, præcipue cum posset secum ipse dispensare ex causa probabili; aut certe si causa deesset, proptereaque relaxatio non valeret in conscientia, non ideo pertineret ad subditos causam valoremque dispensationis expendere. Sed quid si Papa ob perpetuam amentiam depositus ad se redeat? Respondeo, si prudenter et humano modo sufficienter examinata res fuit, ac tandem iudicata, vere depositum manere, quia negotium hoc non debet ex futuro contingenti dependere. Interrogabit etiam quispiam an possit Pontifex humano iudicio se sponte submittere; resolutio tamen ex jam tractatis facillime relinquitur. (Consule in Defens. fidei, l. 4, c. 7.)

19. *Sexta assertio.—Consecrarium.—Pape depositio, iudice tantum justa, valet.*—Dico sexto: dubius Pontifex, quando non potest Ecclesie certa ratione constare an vere fuerit electus, per Ecclesiam deponi valet. Hoc constat ex usu Ecclesie; ita enim factum est in Constantiensi Concilio, ac jure legitimo factum est. Et ratio reâdi potest, quia in eo casu non datur verus Papa in conspectu Ecclesie, quæ proinde minime tenetur illi obedire: manet ergo jus Ecclesie ad eligendum Pontificem verum, cui teneatur obedire, atque adeo ad deponendum dubium. Neque hinc fit Ecclesiam esse Pontifice superiorem, quia totum hoc pertinet ad potestatem illum eligendi. Unde si contingeret, uno quopiam recte et rite electo, Cardinales, proxime post designationem, rem vertere in dubium, generarique schismata, posset Concilium generale de negotio cognoscere, ac pro ratione causæ, aut electum confirmare, aut deponere; quia quamvis eligendi jus concessum sit Cardinalibus, censendum tamen ea lege fuisse concessum, ut possit semper Ecclesia fieri certa de veritate sui capitis; in casu ergo quo non possit, jus sibi reservavit convenienter providendi. Est enim hoc et ipsi rationi naturali consentaneum, et ad bonum Ecclesie regimen necessarium. Unde si forte Papa vere coram Deo electus juste deponatur, vere ac valide deponetur, ad eum modum quo de Papa hæretico diximus numero duodecimo. Et hæc de Summo Pontifice pro hac disputatione dicta sufficiant; cætera de illius auctoritate, quoad doctrinam et mores pro tota Ecclesia, videri possunt superius in disputatione quinta, sectione octava.

DISPUTATIO XI.

DE CONCILIIS.

1. *Cogendi concilia ratio a Christo manavit.*—*Est quoque consentaneum lumini naturali.*

—Duo, sicut in superioribus, in disputatione hac explicanda occurrunt. Alterum, quid Concilium sit, et quomodo congregari debeat et confirmari; alterum, quam auctoritatem in suis habeat definitionibus. Porro circa nomen Concilii et varia ejus genera, videantur quæ in disputatione quinta, sect. 7, notata sunt. Solum de tertio genere addendum Concilia generalia potissimum ad generales causas et dogmata fidei definienda congregari, quam consuetudinem ab Apostolis initium habuisse ex 15 cap. Act. constat, ex quo intelligimus, rationem hanc congregandi Concilia a Christo Domino manasse, atque ad hoc accommodari solent verba illa Matth. 18: *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum ego.* Patetque ex Concilio Chalcedonensi, actione 1; Concilio Tolet. 15; Coelestino, in epistola quadam ante Concilium Ephes. Nec enim placet quod Pighius, lib. 6 Hierarch., c. 4, sentit, congregationem horum Conciliorum esse ex humana institutione, nisi fortasse intelligat quantum ad tempus et ordinationem; vel quia fortasse non est simpliciter ex præcepto divino ut hæc Concilia congregentur. Nam potestas et ratio illa congregandi a jure divino sine dubio habet originem, ut latius dicemus; quin potius, supposita fide, et institutione Ecclesie a Christo facta, ejusque gubernatione, quasi naturalis ratio dicat talium Conciliorum celebrationem; est enim naturale homini in gravissimis rebus multorum sententias et consilia expectare.

2. *Concilia congregandi causæ variæ.*—Ex quibus etiam intelligi potest ejusmodi Conciliorum necessitas, quæ multiplex esse potest. Primo, extirpatio grassantis hæresis vel schismatis, quod interdum graviter Ecclesiam premit, ut ex citato Actorum 15 colligitur; secundo, definitiones vel declarationes fidei toti Ecclesie necessariae, quæ recte fiunt convenientibus totius christiani orbis capitibus; tertio, communium legum condendarum ratio, convenientibus enim ex totius orbis partibus episcopis ac legatis, melius constat quid omnibus Ecclesiis expediat. Denique ad similes alias

generales, vel gravissimas causas tractandas pernecessaria sunt universalia Concilia, ubi multorum deliberatione melius illæ definiuntur, ut dicitur cap. *Prudentia* de Officio deleg., cap. *De quibus*, d. 10, quæ omnia videre licet in Conciliis generalibus hæctenus congregatis; quæ in principio Ecclesie post Apostolos per aliquot annos celebrari non potuerunt, propter imperatorum et principum contradictiones et persecutiones. Unde tunc temporis Pontifices per epistolas solum decretales necessitatibus Ecclesie præsto erant.

3. *Concilia generalia recensentur.*—Postmodum vero a temporibus Constantini, introduci cœperunt Nicænum I contra Arrium; Constantinop. I contra Macedonium; Ephesium contra Nestorium; Chalcedonense contra Eutichen.; Constantin. II, contra Petrum Antiochenum, et reliquias Nestorianorum; Constantin. III, contra Monotelitas; Nicænum II, contra Iconomac.; octavus Synodus quæ est etiam Constantin. VIII, contra Photium, Iconomac.; et Lateranense sub Innocentio III, pro reformanda Ecclesia; Lugdunense sub Gregorio X pro unione Ecclesie Græcæ, et reformatione universalis Ecclesie; Lugdunense aliud, sub Innocentio IV, contra Federicum, imperatorem schismaticum; Constantiense, ad tollendum schisma competitorum trium, qui se Pontifices appellabant; Basiliense, ad restaurandam disciplinam Ecclesie, quod tamen ad debitum finem non pervenit; Florentinum, pro unione Ecclesie Orientalis; ac denique Tridentinum, contra Lutheranam hæresim, aliasque plures, et ad Ecclesie universalis mores reparandos. Atque hæc sunt potissima Concilia generalia, ex quibus satis colligitur finis et necessitas ea congregandi, et talis aliqua deprehenditur in cæteris, quæ in Ecclesia fuerunt coacta, et hæc de quæstione an est, videntur satis. Sequitur dicendum quid hoc Concilium sit, vel ex quibus partibus constare debeat.

SECTIO I.

Utrum ad Concilia generalia debeant soli episcopi convenire.

1. Constat, variis rationibus et titulis variis etiam homines ad hujusmodi Concilia vocari posse, alios quidem qui Patres congregatos tuentur, et seditiones omnes vitandas cu-

rant¹; sic vocari possunt sæculares principes, aut legati, vel duces eorum. Alios, ut negotia tractent, vel sui rationem in Concilio reddant; sic vocari possunt non solum principes sæculares, sed etiam hæretici schismatici, et ejusvis conditionis homines. Alios, ut discutiant res tractandas, sintque a consiliis ipsis Patribus: sic vocari solent sapientes cujusque conditionis vel dignitatis viri. Alios denique tanquam propria membra Concilium constituentia, qui ex officio vendicant activa suffragia in Concilii definitionibus et statutis; atque hi sunt qui proprie conveniunt, et de quibus instituitur disputatio.

2. *Prima sententia hæreticorum.—Eorum fundamentum.—Confirmatur primo.—Secundo.—Tertio.*—In qua, prima sententia hæreticorum iudicium fidei tribuit non minus laicis quam ecclesiasticis, feminis quam viris, indoctis quam doctis. Fundamentum est, quia sola universalis Ecclesia habet privilegium non errandi in fide, et ideo nisi tota Ecclesia conveniat, iudicium non erit infallibile: omnes autem numerati membra sunt universalis Ecclesie. Confirmatur primo, quia certitudo hujus iudicii non est ex sexu vel ex humana doctrina, sed ex Spiritu Sancti inspiratione; omnes autem recensiti doceri possunt a Spiritu Sancto, si velint. Confirmatur secundo, quoniam fideles esse debent ita in fide instructi, ut possint rationem reddere suæ fidei, 1 Petri 3. Et Christus Dominus omnibus fidelibus dicit: *Scrutamini Scripturas*, Joan. 5. Tandem huic errori favere videtur Nicolaus Papa, in cap. *Ubinam*, 96 d., ubi Glossa verbo *Pertinet*, in illum inclinat.

3. *Secunda sententia et ejus ratio.—Confirmatur.—Secundo.*—Secunda sententia, quæ præcedentem moderatur, ait non omnes quidem laicos, sed primarios quosdam viros et Doctores debere vocari, ut ex omnibus conditionibus et statibus hominum aliqui conveniant, et ut quæ ad omnes spectant, ab omnibus approbentur, juxta regulam juris cap. *Quod omnes*, de Regulis juris, in 6. Confirmatur, cur enim si laici doctiores sint quam sacerdotes, excludantur a iudicio quod ex scientia et doctrina maxime pendet? Confirmatur secundo exemplis: nam Moyses laicus in

¹ De hoc argumento auctores in tom. 13 tractatum, p. 1; Bellar. lib. de Conc., c. 15; Salmeron., in Acta, tractatu 78; Azor., tom. 2, lib. 5. c. 11.